

# Tartalom

## I. Az európai felvilágosodás irodalmából

- Daniel Defoe  
Robinson Crusoe (Részletek.  
Lengyel Tamás ford.) 12
- Jonathan Swift  
Gulliver utazásai (Részletek.  
Szentkuthy Miklós ford.) 16  
Részletek a francia Enciklopédiából 19
- Voltaire  
Candide vagy az optimizmus (Részletek.  
Gyergyai Albert ford.) 22
- Jean-Jacques Rousseau  
Értekezés az emberek közötti egyenlőtlenség  
eredetéről és alapjairól (Részletek.  
Kis János ford.) 28  
Vallomások (Részletek. Benedek István  
és Benedek Marcell ford.) 32
- Johann Wolfgang Goethe  
Charlotte von Steinhoz (Vas István ford.) 37  
Vándor éji dala (Tóth Árpád,  
Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond,  
Szabó Lőrinc fordításában) 38  
A kedves közelléte (Szabó Lőrinc ford.) 39  
Valami halk, gyermeki bánat  
(Szabó Lőrinc ford.) 39  
Apámtól kaptam alakot (Vas István ford.) 40  
Faust (Részletek. Jékely Zoltán  
és Kálnoky László ford.) 40
- Friedrich Schiller  
Az örömhöz (Rónay György ford.) 45  
Az új évszázad kezdetén  
(Kálnoky László ford.) 46  
Ármány és szerelem  
(Részlet. Vas István ford.) 47

|                                            |    |
|--------------------------------------------|----|
| Friedrich Hölderlin                        |    |
| Menón panasza Diotimáért (Részletek.       |    |
| Károlyi Amy, Radnóti Miklós ford.)         | 50 |
| Az élet felén (Szabó Lőrinc,               |    |
| Keresztury Dezső, Képes Géza fordításában) | 51 |

## II. A 18. század

### magyar irodalmából

|                                                 |    |
|-------------------------------------------------|----|
| A kuruc költészetből                            |    |
| Csínom Palkó                                    | 54 |
| Őszi harmat után...                             | 56 |
| Rákóczi-nóta                                    | 57 |
| Mit búsulsz, kenyeres...                        | 59 |
| Mikes Kelemen: Törökországi levelek (Részletek) |    |
| 37. levél                                       | 60 |
| 112. levél                                      | 62 |
| Faludi Ferenc                                   |    |
| Forgandó szerencse                              | 63 |
| Bessenyei György                                |    |
| Magyarság (Részletek)                           | 64 |
| Kármán József                                   |    |
| Fanni hagyományai (Részletek)                   | 65 |
| Batsányi János                                  |    |
| A franciaországi változásokra                   | 69 |
| A látó                                          | 69 |
| Gyötrődés                                       | 70 |
| Kazinczy Ferenc                                 |    |
| Tövises és virágok (Részletek)                  | 71 |
| Ortológus és neológus nálunk                    |    |
| és más nemzeteknél (Részletek)                  | 72 |
| Fogságom naplója (Részletek)                    | 72 |
| Fazekas Mihály                                  |    |
| A kelletekörán jött csendes esőhöz              | 74 |
| Kisfaludy Sándor                                |    |
| A kesergő szerelem (Részletek)                  | 75 |
| Csokonai Vitéz Mihály                           |    |
| Az estve                                        | 76 |
| Konstancinápoly                                 | 79 |
| A pillantó szemek                               | 82 |
| A boldogság                                     | 82 |
| Tartózkodó kérelem                              | 83 |
| Az esküvés                                      | 83 |
| A Magánosságához                                | 83 |
| A tihanyi Ekhóhoz                               | 86 |

|                                          |     |
|------------------------------------------|-----|
| Jövendőlés az első oskoláról a Somogyban | 88  |
| A Reményhez                              | 88  |
| Szegény Zsuzsi, a táborozáskor           | 89  |
| Tüdőgyúladásomról                        | 90  |
| Dorottya (Részletek)                     | 91  |
| Berzsenyi Dániel                         |     |
| A magyarokhoz (Romlásnak indult...)      | 95  |
| A magyarokhoz (Forr a világ...)          | 97  |
| Horác                                    | 98  |
| Osztályrészem                            | 99  |
| Búcsúzás Kemenes-Aljától                 | 100 |
| A közelítő tél                           | 101 |
| Levéltöredék barátnéhez                  | 101 |
| Fohászkodás                              | 102 |
| Napoleonhoz                              | 103 |
| Vitkovics Mihályhoz                      | 103 |

### III. Az európai romantika irodalmából

|                                                         |     |
|---------------------------------------------------------|-----|
| E. T. A. Hoffmann                                       |     |
| Az arany virágcserep (Részlet.<br>Horváth Zoltán ford.) | 108 |
| Heinrich Heine                                          |     |
| A dal szárnyára veszek...<br>(Lator László ford.)       | 109 |
| A Loreley (Szabó Lőrinc ford.)                          | 110 |
| Mesék mesélnek róla... (Justus Pál ford.)               | 110 |
| William Blake                                           |     |
| A tigris (Szabó Lőrinc ford.)                           | 111 |
| Robert Burns                                            |     |
| Korai még a konty nekem<br>(Kormos István ford.)        | 111 |
| John Anderson, szívem, John<br>(Szabó Lőrinc ford.)     | 112 |
| Az ördög elvitte a fináncot (Arany János ford.)         | 112 |
| William Wordsworth                                      |     |
| Táncoló tűzliliomok (Szabó Lőrinc ford.)                | 113 |
| George Gordon Byron                                     |     |
| Childe Harold búcsúja (Tóth Árpád ford.)                | 113 |
| Percy Bysshe Shelley                                    |     |
| Óda a nyugati szélhez (Tóth Árpád ford.)                | 115 |
| John Keats                                              |     |
| Óda egy görög vázához (Tóth Árpád ford.)                | 117 |

|                                                 |     |
|-------------------------------------------------|-----|
| Jane Austen                                     |     |
| Büszkeség és balítélet (Részletek.              |     |
| Szenczi Miklós ford.)                           | 119 |
| Edgar Allan Poe                                 |     |
| A holló (Tóth Árpád ford.)                      | 124 |
| Victor Hugo                                     |     |
| Stella (Nemes Nagy Ágnes ford.)                 | 127 |
| Az éj, az éj, az éj (Kosztolányi Dezső ford.)   | 128 |
| Alekszandr Szergejevics Puskin                  |     |
| Jevgenyij Anyegin (Részlet. Áprily Lajos ford.) | 130 |
| Nyikolaj Vasziljevics Gogol                     |     |
| A köpönyeg (Makai Imre ford.)                   | 131 |

#### IV. Irányzatok határán: a romantikától a realizmusig

|                                                |     |
|------------------------------------------------|-----|
| Stendhal                                       |     |
| Vörös és fekete (Részletek. Illés Endre ford.) | 150 |
| Honoré de Balzac                               |     |
| Goriot apó (Részlet. Lányi Viktor ford.)       | 152 |

#### V. A reformkorszak és a magyar romantika irodalmából

|                                   |  |
|-----------------------------------|--|
| A magyar népköltészetből          |  |
| [Ahol keletkezik...] 156          |  |
| Kádár Kata 157                    |  |
| [Ej-haj, gyöngyvirág...] 158      |  |
| [Ó, be sok hal terem...] 158      |  |
| Kitrákotty mese 159               |  |
| [Elindultam szép hazámból...] 159 |  |
| [Hegyet hágék...] 160             |  |
| Kisfaludy Károly                  |  |
| Mohács 161                        |  |
| Katona József                     |  |
| Bánk bán (Részletek) 163          |  |
| Kölcsey Ferenc                    |  |
| Elfojtódás 165                    |  |
| Hymnus 166                        |  |
| Vanitatum vanitas 167             |  |
| Zrínyi dala 168                   |  |
| Huszt 169                         |  |
| Emléklapra 169                    |  |
| Versenyemlékek 169                |  |
| Szép Erdély... 169                |  |
| Zrínyi második éneke 170          |  |

|                                                  |     |
|--------------------------------------------------|-----|
| Rebellis vers                                    | 170 |
| Nemzeti hagyományok (Részletek)                  | 171 |
| Országgyűlési napló (Részlet)                    | 173 |
| Búcsú az országos rendektől                      | 173 |
| Parainesis Kölcsey Kálmánhoz (Részletek)         | 175 |
| Vörösmarty Mihály                                |     |
| Zalán futása (Részlet)                           | 178 |
| Csongor és Tünde (Részlet)                       | 179 |
| Pázmán                                           | 180 |
| Magyarország címere                              | 180 |
| Szózat                                           | 181 |
| Késő vágy                                        | 182 |
| A Guttenberg-albumba                             | 182 |
| Liszt Ferenchez                                  | 182 |
| Ábránd                                           | 184 |
| A merengőhöz                                     | 184 |
| Keserű pohár                                     | 185 |
| Gondolatok a könyvtárban                         | 186 |
| Az emberek                                       | 189 |
| Országháza                                       | 190 |
| Szabad sajtó                                     | 191 |
| Emlékkönyvbe                                     | 191 |
| Előszó                                           | 191 |
| A vén cigány                                     | 193 |
| Fogytán van a napod...                           | 194 |
| Eötvös József                                    |     |
| A falu jegyzője (Részlet a regény befejezéséből) | 194 |
| Petőfi Sándor                                    |     |
| A borozó                                         | 195 |
| Jövendölés                                       | 196 |
| Távolból                                         | 196 |
| Befordúltam a konyhára...                        | 197 |
| A virágnak megtiltani nem lehet...               | 197 |
| Egy estém otthon                                 | 198 |
| Ez a világ amilyen nagy...                       | 198 |
| Megy a juhász számaron...                        | 199 |
| Az alföld                                        | 199 |
| A helység kalapácsa (Részlet)                    | 200 |
| A természet vadvirága                            | 200 |
| Álltam sírhalma mellett...                       | 201 |
| Játszik öreg földünk...                          | 201 |
| Téli világ                                       | 201 |
| Éj van...                                        | 202 |
| Fa leszek, ha...                                 | 203 |
| A négyökrös szekér                               | 203 |

|                                        |     |
|----------------------------------------|-----|
| Emlékezet...                           | 203 |
| Itt állok a rónaközépen...             | 204 |
| A bánat? egy nagy oceán                | 204 |
| Nem súlyod az emberiség...             | 204 |
| Barátaim megölelének...                | 205 |
| Fejemben éj van...                     | 205 |
| Sors, nyiss nekem tért...              | 205 |
| Dalaim                                 | 206 |
| Levél Várady Antalhoz (Részlet)        | 206 |
| Költői ábránd volt, mit eddig érzék... | 207 |
| Nem csoda, ha újra élek...             | 210 |
| Reszket a bokor, mert...               | 210 |
| Karácsonkor                            | 211 |
| Egy gondolat bánt engemet...           | 212 |
| Szabadság, szerelem!                   | 213 |
| A XIX. század költői                   | 213 |
| Arany Jánoshoz                         | 214 |
| A nép nevében                          | 215 |
| Az ítélet                              | 215 |
| Mily szép a világ!                     | 216 |
| Levél Arany Jánoshoz                   | 217 |
| Beszél a fákkal a bús őszi szél...     | 219 |
| Szeptember végén                       | 219 |
| Minek nevezzetek?                      | 220 |
| A puszta, télen                        | 221 |
| Nemzeti dal                            | 222 |
| Föltámadott a tenger...                | 223 |
| Miért kísérsz...                       | 223 |
| Szülőföldemen                          | 224 |
| Kiskunság                              | 225 |
| Reszpublika                            | 227 |
| Itt benn vagyok a férfikor nyarában... | 228 |
| A hegyek közt                          | 228 |
| Az apostol (Részlet)                   | 229 |
| Itt van az ősz, itt van újra           | 231 |
| Az év végén                            | 231 |
| Európa csendes, újra csendes...        | 232 |
| Pacsírtaszót hallok megint...          | 233 |
| Szörnyű idő...                         | 233 |
| Petőfi legelső levele Arany Jánoshoz   | 234 |
| Uti levelek                            |     |
| III. levél                             | 234 |
| XV. levél                              | 236 |
| Jókai Mór                              |     |
| Az arany ember (Részletek)             | 237 |